

Asia: VM/1143/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle Digi- ja väestötietovirastoa koskevaksi lainsäädännöksi sekä laeiksi eräiden rekisterihallintoa koskevien lakien muuttamisesta

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit luonnoksesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta kommentoida lakiluonnosta ja toteaa, että se on pääosin kannatettava. Esitämme kuitenkin joitakin kommentteja alaotsikoiden mukaan jäsennehtynä.

Organisaatiouudistus

Kommentit virastojen organisointia koskevista ratkaisuksista yleisesti

-

Kommentit lakiin Digi- ja väestötietovirastosta

Viraston toiminta-ajatuksena on edistää yhteiskunnan digitalisaatiota, turvata tietojen saatavuutta ja tarjota palveluja asiakkaiden elämäntapahtumiin. Toiminta-ajatus on lähtökohta viraston toiminnalle ja strategialle. Viraston tehtävät määritellään kuitenkin erikseen. Kuntaliitto katsoo, että asiakkaiden elämäntapahtumiin viittaaminen laissa saattaa tuottaa ongelmia.

Luonnoksen mukaan viraston tehtävänä on mm. tarjota palveluita erilaisiin elämäntapahtumiin, ja että palveluita suunniteltaessa pyritään henkilö- ja elämäntapahtumakeskeiseen toimintaan. Elämäntapahtumilla tarkoitetaan luonnoksen mukaan henkilön syntymästä kuolemaan ulottuvan elinkaaren erilaisia vaiheita, muutoksia tai tilanteita – esimerkiksi perheen perustamista, asuinpaikan vaihtamista, maahanmuuttoa tai edunvalvontaa.

Elämäntapahtuma on sanana saanut tietyn merkityssisällön viime aikoina, vaikka se on sinänsä yleiskielen mukainen. Onko sanaa käytetty merkityksessä, jossa halutaan rajata pois yritykset (ja niiden liiketoimintatapahtumat)? Vai onko ajateltu käyttää termiä kokoamaan tehtäviä eli ikään kuin yläkäsitteenä? Onko tavoiteltu sitä, että tehtävät voivat laajentua ja silti mahtua yläkäsitteen alle? Perusteluissa sanotaan, että tehtävät ja niiden tarkempi sisältö määräytyvät pääsääntöisesti

nimenomaisen aineellisen lainsäädännön perusteella ja nyt ehdotetussa säännöksessä nämä tehtävät on koottu yhteen yleisellä tasolla.

Onko sana elämäntapahtuma aikaa kestävä? Mikäli yläkäsitteen alle tullaan lisäämään tehtäviä, on muistettava, että kunnilla on paljon erilaista kehitystyötä meneillään. Tarkoitus ei liene, että kunnat jatkossa joutuisivat esimerkiksi liittymään Digi- ja väestötietoviraston mahdollisesti julkaisemiin sähköisiin palveluihin omista panostuksistaan tai liittymiskustannuksista riippumatta. Toki esityksen mukaan viraston tehtäviin kuuluvat ainoastaan elämäntapahtu-mien rekisteröinti, vahvistaminen ja oikeusturvapalvelut.

Nykyiset maistraattien tehtävät edellyttävät osittain paikallista läsnäoloa. Luonnoksessa todetaan, että tulevaisuudessa sähköiset asiointimahdollisuudet sekä videoyhteyden hyödyntäminen asiakaspalvelussa tulevat todennäköisesti vähentämään alueellisen läsnäolon tarvetta maistraattien palveluissa. Tämä on varmasti totta. Paikallisesta tarjonnastakin on kuitenkin huolehdittava.

Luonnoksen mukaan Digi- ja väestötietoviraston toimipisteverkostoon ei ole suunniteltu muutoksia virastojen ja toimintojen yhdistyessä. Tehtävien kokoaminen ja toiminnan valtakunnallisuus eivät tarkoita tehtävien keskittämistä yhteen fyysiseen toimipaikkaan. Viraston toimintojen digitalisaatio tarjoaa edellytykset toimintojen hajautuneelle sijoittumiselle myös muihin toimipisteisiin kuin kasvukeskuksiin. Tämä onkin välttämätöntä, katsoo Kuntaliitto.

Uudistuksella on luonnostekstin mukaan myönteisiä vaikutuksia asiakkaiden kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Digi- ja väestötietovirasto on valtakunnallinen, kaksikielinen keskushallinnon viranomaisena. Erityisesti tehtävissä, joiden hoito organisoidaan valtakunnallisiin työjonoihin, pystytään asiat jakamaan sellaisten virkamiesten hoidettaviksi, joilla on parhaat edellytykset hoitaa asioiden käsittely ruotsiksi ja myös saamen kielellä. Asiakaspalvelutilan-teissa voitaisiin tarvittaessa muun muassa videoneuvottelulaitteiden välityksellä tukeutua eri puolilla maata olevaan viraston kielelliseen osaamiseen. Kuntaliitto katsoo, että tämän tavoitteen toteutuminen on toivottavaa ja jopa välttämätöntä.

Muu rekistereitä ja tiedonhallintaa koskeva sääntely

Yleiset kommentit virastojen tietojen käsittelyä koskevista ratkaisuista

Esityksellä on yhteys tiedonhallinnan yleislakia koskevaan ehdotukseen. Esitys sisältää pykäläehdotuksia, joissa on viitattu tiedonhallinnan yleislakiin. Toisaalta osa ehdotetuista väestötietolain säännösten poistoista perustuu siihen, että kysymyksiä säänneltäisiin jatkossa kattavasti tiedonhallinnan yleislaissa. Luonnoksen kommentoiminen on vaikeaa, koska tiedonhallintalain sisällöstä ei ole tässä vaiheessa kovinkaan paljon tietoa.

Kommentit väestötietolain (661/2009) muuttamisesta

Luonnoksen mukaan väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun 22 §:n 7 momentti kumottaisiin, koska tietosuoja-asetuksen myötä on tarve yksinkertaistaa rekisterinpitovastuuta koskevia järjestelyjä ja säännöksiä. Pykälä koskee muiden viranomaisten toimivaltaa. Tulevaisuudessa väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjänä toimisi yksin Digi- ja väestötietovirasto. Kuntien kanssa tehdyt rekisterinpitäjäsopimukset raukeaisivat automaattisesti lainmuutoksen voimaantullessa ja kaikki kunnat olisivat jatkossa suoraan lain nojalla tietojen ilmoittajia. Muutoksella ei olisi tarkoitus rajoittaa nykyisten rekisterinpitäjäkuntien ilmoittamisen välineitä, vaan kaikille kunnille laajennettaisiin käyttöön vastaava yhdenmukainen palvelurajapinta rakennustietojen ylläpitoon väestötietojärjestelmässä. Kunnan rakennusvalvonta voisi ilmoittaa ja ylläpitää rakennustietoja edelleen sekä automaattisesti liittämällä tietojärjestelmänsä tähän tarkoitettuun väestötietojärjestelmän rakennustietojen ylläpitorajapintapalveluun että manuaalisesti selainpohjaisen suorakäyttöpalvelun avulla.

Kuntien kannalta edellä kuvattu tilanne saattaa tarkoittaa tietojärjestelmämuutoksia. Vaikka rajapintaratkaisu olisikin väestötietojärjestelmässä valmiina, täytyy se rakentaa myös kuntien käyttämiin tietojärjestelmiin, jotta manuaaliselta työltä välttyttäisiin. Nämä kustannukset voivat olla merkittäviä.

Rakennus- ja huoneistorekisteritiedot muodostuvat kunnassa rakennusvalvontatoiminnan yhteydessä, jolloin kuntaan syntyy sen aluetta koskeva rakennus- ja huoneistorekisteri. Kunnan tulee joka tapauksessa vastata tästä rekisteristä EU:n tietosuoja-asetuksen mukaisesti. Tietojen toimittaminen edelleen valtion viranomaiselle aiheuttaa kustannuksia, jotka valtion tulisi korvata kunnille esimerkiksi ohjaamalla kunnille tietojen myynnistä saatavat tulot tai muu vastaava rahallinen korvaus.

Kunnat tarvitsevat rakennus- ja huoneistotietoja myös omassa toiminnassaan, kuten kaavoituksessa, kiinteistötehtävissä sekä kuntalaisille tarkoitettujen koulu-, varhaiskasvatus- ym. palvelujen suunnittelussa. Mikäli lakimuutoksella rekisterinpito annetaan valtakunnallisen viraston tehtäväksi, on samalla huolehdittava siitä, että kunnilla säilyy oikeus rakennus- ja huoneistotietojen ylläpitoon, käyttöön ja jakamiseen tehtäviensä mukaisesti.

Kommentit Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä annettavaan lakiin

-

Kommentit muihin viraston tietojenkäsittelyä koskeviin säännöksiin

-

Tekniset säädösmuutokset

Kommentit säädösten valmistelusta ja muutostarpeiden kartoituksesta

-

Puuttuuko lausuntopyynnön liitteenä olevasta luettelosta (Liite 2) jokin laki, jota olisi muutettava organisaatiouudistuksen myötä?

-

Esityksen vaikutukset

Kommentit esityksen vaikutuksista

-

Muut kommentit

Muut kommentit

-

Lehmijoki Outi
Suomen Kuntaliitto ry